

รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย สำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้

Model of Contemporary Thai Flower Arrangements for Application in Flower Business

อภิรติ โสฬศ¹ และ จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง²

Apirat Sorose¹ and Jiraphat Kaewsirithong²

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University

E-mail: apirat.s@rmutp.ac.th¹ and jiraphat57@psru.ac.th²

Received November 13, 2023; Revised December 11, 2023; Accepted December 20, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยศึกษาในเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ส่วนการสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ใช้วิธีการสนทนากลุ่มจาก 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน 2) คณะกรรมการประเมินคุณภาพมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ และตัวแทนอนุกรรมการการแข่งขันฝีมือแรงงานแห่งชาติ จำนวน 5 คน 3) นักวิชาการ 5 คน 4) ผู้ประกอบการ 5 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) งานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี มีการปรับใช้ทั้งรูปแบบ การประดิษฐ์ ชนิดดอกไม้ และวิธีการ เพื่อให้ทันต่อกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ โดยการประยุกต์หรือการผสมผสานระหว่างศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้านประโยชน์การใช้สอยและความงามเป็นสำคัญ และ 2) รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ หรือเรียกว่า 4C-FLORIST Model มี 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า (Customer Segment) 2) แนวคิดในการออกแบบ (Conceptual Design) 3) ความสะดวกในการเลือกซื้อ (Convenience to Buy) 4) ผลลัพธ์การให้บริการสินค้า (Consequences) 5) หลักการจัดดอกไม้ (Flower Arranging) 6) องค์ความรู้ (Learning) 7) โอกาสที่ใช้ (Opportunity) 8) การปรับเปลี่ยนรูปแบบ (Reform) 9) การสร้างอัตลักษณ์ (Identity) 10) มาตรฐาน (Standardization) และ 11) ทันต่อสถานการณ์ (Timeliness)

คำสำคัญ: รูปแบบ; การจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย; ธุรกิจงานดอกไม้

Abstract

This article aimed to 1) study contemporary Thai flower arrangements and 2) create a contemporary Thai flower arrangement model for application in the flower business. The study applied mixed methods research conducting document investigations and in-depth interviews. The semi-structured interview was used as a research tool to collect data from three experts. As for the contemporary Thai flower arranging styles for application in the flower business, a group discussion method was conducted among 1) three experts, 2) five committees from Thai National Professional Qualification and Occupational Standards and the Department of Skill Development, 3) five academic educators, and 4) five entrepreneurs. According to the first objective, it was found that there was a rapid change in the social, economic, political, and technological dimensions of the contemporary Thai flower. There was an adaptation of styles, inventions, types of flowers, and methods to keep up with the changing trends with the combination of art and contemporary culture to meet human needs in terms of utility and beauty. In the case of the second objective, the study revealed that the contemporary Thai flower arrangement model for application in the flower business, known as the 4C-FLORIST Model, comprised 11 elements including 1) Customer Segment, 2) Conceptual Design, 3) Convenience to Buy, 4) Consequences, 5) Flower Arranging, 6) Learning, 7) Opportunity, 8) Reform, 9) Identity, 10) Standardization, and 11) Timeliness.

Keywords: Model; Contemporary Thai Flower Arrangement; Flower Business

บทนำ

การพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและทุนมนุษย์หรือทุนของทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานของการพัฒนาในหลายมิติ และเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อความมั่นคง ซึ่งทุนวัฒนธรรม หมายรวมถึงสิ่งที่สะท้อนวิถีการดำรงชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ที่คนในสังคมได้สร้างสรรค์และสืบทอดมา เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ เช่น งานหัตถกรรม เครื่องแต่งกาย และผลผลิตในรูปแบบต่าง ๆ การประดิษฐ์ดอกไม้สดแบบไทยที่เป็นศิลปะสืบทอดมาตั้งแต่โบราณจากบรรพบุรุษได้ประติษฐ์คิดคนสร้างสรรค์ และออกแบบให้สอดคล้องกับความเชื่อ ความศรัทธาในการแสดงออกสู่พิธีกรรมในพระพุทธศาสนา

การสืบทอดขนบธรรมเนียมและประเพณีเพื่อใช้ในการประดับตกแต่งอาคารสถานที่ สิ่งเคารพบูชา เช่น พวงมาลัย เครื่องแขวน พุ่มดอกไม้ ดอกไม้ตกแต่ง Bunnag (2017) กล่าวว่างานประดิษฐ์ดอกไม้สดเป็นงานช่างดั้งเดิมแขนงหนึ่งของคนไทย มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน สืบเนื่องตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ซึ่งสะท้อนความมั่งคั่งและศรัทธาในพระพุทธศาสนา และควรค่าแก่การอนุรักษ์หรือนำมาฟื้นฟู ประยุกต์ รวมถึงสร้างใหม่ให้เหมาะสมตามหลักการของการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรม

การจัดดอกไม้แบบไทยประณีตศิลป์จึงเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์เรื่องราว เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในชีวิต รวมทั้งทัศนคติ ความเชื่อ ความคิดเห็น การสื่อความหมาย พัฒนาการของภูมิปัญญา การสังเคราะห์องค์ความรู้และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาและบันทึกจัดเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจะเป็นประโยชน์เพื่อให้บุคคลรุ่นหลังสามารถศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือต่อยอดองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งวิธีประดิษฐ์ร้อยกรองดอกไม้สดแต่ละอย่างล้วนงดงาม ประณีต เกิดภาพลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยอย่างชัดเจน และเพื่อให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมการจัดดอกไม้แบบไทยมาต่อยอดเพื่อการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มนั้น ควรมีการประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ บริบทการเปลี่ยนแปลง ค่านิยม กระแสสังคม ความเชื่อในการใช้วัฒนธรรมงานดอกไม้ที่เปลี่ยนแปลง และสามารถทำให้เกิดการสร้างอาชีพหรือพัฒนาระดับทักษะฝีมือของช่างจัดดอกไม้แบบดั้งเดิมสู่ความร่วมมือสอดคล้องกับ แนวทางของ Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture (2016) ที่ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัยจากความคิดและการประยุกต์อย่างบูรณาการโดยมีวัฒนธรรมเป็นฐานรากสำคัญในการสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับคุณค่าที่หลากหลายทางสังคมด้านศิลปวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อชาติในด้านเศรษฐกิจ

ดังนั้นการพัฒนา รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกับทุนมนุษย์ในด้านของทักษะวิชาชีพการจัดดอกไม้ เนื่องจากรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเป็นการประยุกต์เทคนิค วิธีการ และลักษณะเฉพาะของงานดอกไม้แบบไทย ร่วมกับหลักการจัดดอกไม้แบบสากล เพื่อให้มีความร่วมสมัย ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับธุรกิจ ที่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา ต้นทุน มาร่วมเป็นปัจจัยพิจารณาการสร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพทักษะของช่างจัดดอกไม้ คาดว่าจะสามารถตอบโจทย์กับสถานการณ์และความต้องการของประเทศ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนา สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 ในประเด็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัย มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง เป็นการยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

บทความวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย และกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ โดยศึกษารูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยจาก เอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประกอบการ เพื่อได้รูปแบบแนวคิดที่เหมาะสมกับธุรกิจงานดอกไม้ แล้วนำมาสร้างและพัฒนาารูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจงานดอกไม้พร้อมทั้งการอนุรักษ์งานประณีตศิลป์การจัดดอกไม้แบบไทยสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษางานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้

การทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นมางานดอกไม้แบบไทย

งานดอกไม้แบบไทย หมายถึง งานประณีตศิลป์ด้านดอกไม้สดที่มีลักษณะการประดิษฐ์รูปทรงดอกไม้จากกลีบดอกไม้ ใบไม้แล้วใช้วิธีการร้อย การเย็บ การมัด การกรอง ให้เกิดเป็นรูปแบบใหม่ เช่น มาลัย เครื่องแขวน พานพุ่มดอกไม้ ดังเช่น Thongcharoenbua-ngam (2014) กล่าวว่าศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้สดถือเป็นงานช่างที่สำคัญเพราะความสดของกลีบดอกไม้ และกลิ่นหอมของดอกไม้ไทยล้วนมีเสน่ห์อันสุนทรีย์ ยิ่งมีการร้อย การกรอง สลับสี สลับกลีบ ยิ่งเพิ่มความวิจิตรพิสดารให้กับดอกไม้้นั้นมากขึ้นยิ่ง การใช้งานตามประเพณีต่าง ๆ ล้วนมีการคิดประดิษฐ์รูปแบบให้เข้ากับจารีตประเพณีในสังคมไทยมีการสืบทอดอย่างลงตัว

ส่วนความเป็นมาของงานดอกไม้สดแบบไทย (Bunnag, 2017) งานดอกไม้สดในประวัติศาสตร์ที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานงานเขียนชิ้นสำคัญคือหนังสือพระราชพิธี 12 เดือน ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่างานดอกไม้สดมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สืบทอดมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งล้วนแล้วแต่ประดิษฐ์การใช้งานในราชสำนักไทย โดยเฉพาะในพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น สมัยสุโขทัย มีงานพิธีจองเปรียง พระสนมกำนัลทำโคมลอยด้วยงานดอกไม้สด ในสมัยรัตนโกสินทร์ การพัฒนาฝีมือด้านการประดิษฐ์ดอกไม้สดอย่างสูงสุด คือสมัยรัชกาลที่ 5 ตำแหน่งของพระวิมาดาเธอ และตำแหน่งของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ถูกยกย่องเป็นศิลปินที่มีพระปรีชาสามารถในงานฝีมือดอกไม้สด ในงานพระราชพิธีหลวง และมีการถ่ายทอดวิชาให้กับข้าหลวงจนเป็นพนักงานช่างในยุคปฐมบทของงานช่างฝีมือดอกไม้สด สมัยรัชกาลที่ 1-3

มีการฟื้นฟูวิชาช่างอย่างมาก มีการสรรหาช่างฝีมือจากสมัยอยุธยา มาเป็นช่างหลวง (Charoenphong, 1994) มีหลักฐานบันทึกทางประวัติศาสตร์เรื่องเจ้าจอมมารดา ในรัชกาลที่ 1 ชื่อเจ้าคุณตานี เป็นผู้ที่มีฝีมือ และความคิดสร้างสรรค์ในช่วงเวลานั้น และในช่วงรัชกาลที่ 2 มีการประดับตกแต่งปราสาทราชวัง ด้วยพานพุ่มดอกไม้ โดยสตรีในราชสำนักที่มีเอกลักษณ์เป็นของชนชั้นสูงมาตั้งแต่อดีต สมัยรัชกาลที่ 4-6 ยุควัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในประเทศไทย มีการปรับตัวพัฒนาความคิดสร้างสรรค์การจัดดอกไม้แบบไทยประยุกต์กับแบบตะวันตก ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ ๆ เช่น รถบุปผชาติ ช่อดอกไม้ สมัยรัชกาลที่ 6 พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันปิยมหาราช พระราชวังดุสิตมีการถวายพวงมาลา การทำเครื่องสักการะถวายบังคมพระบรมรูป หรืออีกอย่างหนึ่งเรียกว่า “พวงมาลา” หรือ “พวงหรีด” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เข้ามากับชาวตะวันตกในสมัยนั้น ส่วนสมัยรัชกาลที่ 7-9 ยุคฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเทศไทยรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามาก จนวัฒนธรรมเดิมแทบจะหายไป จนถึงสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ภาพที่ 1) มีการส่งเสริมทางด้านงานช่าง มีการจัดตั้งโรงเรียนโรงเรียนอาชีวะ ที่เน้นสอนด้านการช่างสตรีที่ถูกถ่ายทอดจากภายในวังสู่ภายนอก โดยมีครูผู้สอนเป็นข้าหลวงเก่าที่มีความเชี่ยวชาญงานช่างสตรีในราชสำนัก คืออาจารย์เย็น ภาณุทัต ซึ่งเปรียบเสมือนตราสินค้าที่รับประกันถึงวิชาความรู้และผลงานของสถานศึกษา ว่าเป็นวิชาช่างชั้นสูงที่ตกทอดมาจากชาววังดั้งเดิม สมัยรัชกาลที่ 9 ยุคแห่งการรื้อฟื้นช่วงที่รัฐบาลใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นยุคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวของเศรษฐกิจ งานช่างฝีมือมีความยากลำบากในการฝึกฝน และพัฒนาทักษะ รูปแบบก็จะเป็นเอกลักษณ์ตามรูปแบบที่ได้ถ่ายทอดมา ซึ่งเครื่องจักรไม่สามารถทำแทนช่างฝีมือได้ทำให้ช่างฝีมือถูกลดบทบาทลง สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 (พระนามเดิมในขณะนั้น) และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระนามเดิมในขณะนั้น) ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ในการฟื้นฟูงานช่างต่าง ๆ ได้แก่ มูลนิธิศิลปาชีพ วิทยาลัยในวัง (หญิง) ขึ้นในเขตพระราชทานขึ้นในมาจนถึงปัจจุบัน

ความเป็นมาเกี่ยวกับงานดอกไม้สดแบบไทย ทำให้เห็นว่าวัฒนธรรมการประดิษฐ์ดอกไม้สดนั้น ก่อเกิดมาจากราชสำนักไทยมีศูนย์กลางการถ่ายทอดในพระบรมมหาราชวัง โดยการสนับสนุนของสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปช่างให้มีการสืบทอดค่านิยมแบบราชสำนัก สอดแทรกความรู้ที่มีความประณีตบรรจงตั้งแต่ การเลือกวัสดุ ความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความงาม วิจิตรบรรจงว่าเป็นผู้มีฝีมือ และเป็นผู้จงรักภักดีเสริมเสถียรภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดดอกไม้สดแบบไทย มาลัยครุย เครื่องแขวน พานดอกไม้

แนวคิดในการออกแบบการจัดดอกไม้

องค์ประกอบในการออกแบบการจัดดอกไม้ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดดอกไม้ ในแต่ละทฤษฎีสามารถสร้างแนวคิด และสร้างสรรค์ศิลปะในการจัดดอกไม้ได้ โดยอาศัยหลักการออกแบบ ได้แก่ การใช้สี การใช้รูปทรง การใช้เส้น การจัดวางช่องไฟ ลักษณะของพื้นผิว ความกลมกลืน ความขัดแย้ง ใช้เป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมทั้งหลักการออกแบบที่จะทำให้รูปแบบการจัดดอกไม้มีความงามมากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) จุดเด่น (Dominance) หมายถึง การเน้น (Emphasis) องค์ประกอบของการจัดดอกไม้ให้เกิดจุดสนใจ อาจจะเป็นการเน้นในเรื่อง สี ขนาด รูปทรง หรือรูปทรง 2) ความกลมกลืน (Harmony) ซึ่งจะสร้างความงามด้านสุนทรี ซึ่งอาจเป็นความกลมกลืนเรื่องของการจัดวางเรื่องสีหรือเส้นของวัสดุที่สอดคล้องกันอย่างมีมิติ 3) ความสมดุล (Balance) ในการจัดดอกไม้เป็นเรื่องของการจัดวางน้ำหนักของดอกไม้ให้เกิดความสมดุล ระหว่างดอกไม้กับภาชนะที่ใช้จัด 4) จังหวะ (Rhythm) คือการจัดวางดอกไม้ให้ดูมีระยะ โดยการใช้ดอกไม้ที่มีสีหรือลักษณะของดอกซ้ำ ๆ กันจะทำให้มีความรู้สึกเคลื่อนไหวดูมีชีวิต 5) สัดส่วน (Scale) หมายถึงการจัดวางดอกไม้ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของดอกไม้กับสัดส่วนของภาชนะที่ใช้จัด หรือมาตราส่วนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผลงานที่จัดกับสถานที่จัด 6) การตัดกัน (Contrast) วัตถุประสงค์เพื่อให้ผลงานโดดเด่น น่าสนใจโดยการใช้ลักษณะการตัดกันของพื้นผิววัสดุ สีและเส้นของดอกไม้ที่นำมาจัดรวมกันอย่างมีเสน่ห์ ดึงดูดความสนใจของผู้ดู และ 7) ช่องว่าง (Voids) หมายถึงแกนเชื่อมระหว่างช่องว่างเป็นการเชื่อมต่อดอกไม้จากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งให้สร้างสรรค์ช่องว่างที่น่าสนใจ ดังนั้นการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ มีความสำคัญในการใช้หลักการออกแบบมาเป็นหลักพื้นฐานในการออกแบบการจัดดอกไม้เพื่อให้เกิดความงามทางศิลปะ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es)

ปัจจุบันการตลาดปรับเปลี่ยนไปตามแต่ละยุคให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เริ่มจาก McCarthy ได้คิดการตลาดแบบ 4Ps ตลาดเริ่มไม่ใช่ตลาดมวลชน

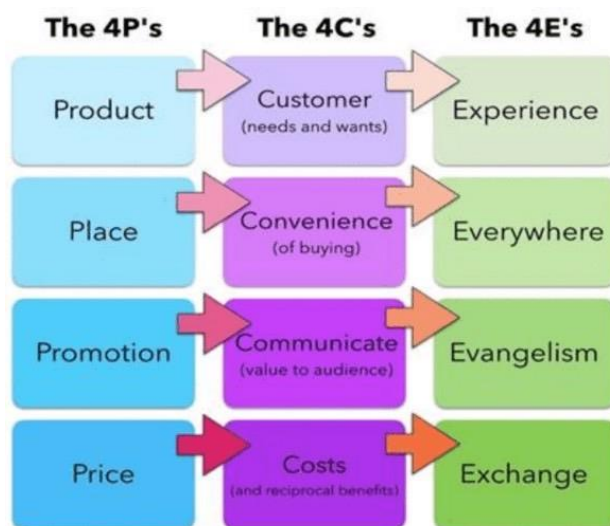
(Mass Market) แบบสมัยก่อน นักการตลาดก็เริ่มกลับมาปรับตัวเน้นไปเรื่อง การคิดแบบธุรกิจของตน เป็นศูนย์กลาง (Business Centric) ให้กลายเป็นมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (Customer Centric) มากขึ้น และกลายเป็นที่มาของ 4Cs ซึ่งถูกนำเสนอโดย Lauterborn (1990) เมื่อในปัจจุบันยุค 4.0 เป็นยุคดิจิทัล ทำให้มีการพัฒนา เพื่อให้ทันตามโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วจนมีแนวคิดขึ้นมาเป็น 4Es จากบทความของ Poteet (2017) ได้กล่าวไว้ว่า 4Ps นั้นล้าสมัยไปแล้วมาทำความรู้จัก 4Es โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Uesunthornwattana, 2018)

1) สินค้า เป็น ประสบการณ์ (Experience) หมายถึงประสบการณ์ที่ดีในการใช้บริการโดยได้รับรู้ถึงความสะดวกสบายในการใช้บริการและเรียนรู้รูปแบบใหม่ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า

2) สถานที่ เป็น เข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) หมายถึงการเข้าถึงลูกค้าให้ได้มากที่สุดหรือลูกค้าสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล การติดต่อกับสถานประกอบการได้สะดวกรวดเร็วได้ทุกช่องทาง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องให้ลูกค้าติดต่อมาที่สถานประกอบการอย่างเดียว

3) ส่งเสริมการขาย เป็น สร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า โดยให้ความเป็นมิตรสุภาพจริงใจ ทำให้ลูกค้าชื่นชอบ และสามารถบอกต่อผู้อื่นได้รับรู้หรืออาจใช้สื่อทางเทคโนโลยี (Social Network) เข้ามาช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จะได้ผลมากกว่าการประชาสัมพันธ์ตามสื่อเท่านั้น

4) ราคา เป็น ความคุ้มค่า (Exchange) หมายถึงคุณค่าและความคุ้มค่าที่ลูกค้าเห็นถึงการตัดสินใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่แลกกับเงินที่จ่ายไปกับผลิตภัณฑ์ที่ได้มา

ภาพที่ 2 แนวคิดส่วนประสมการตลาด (Uesunthornwattana, 2018)

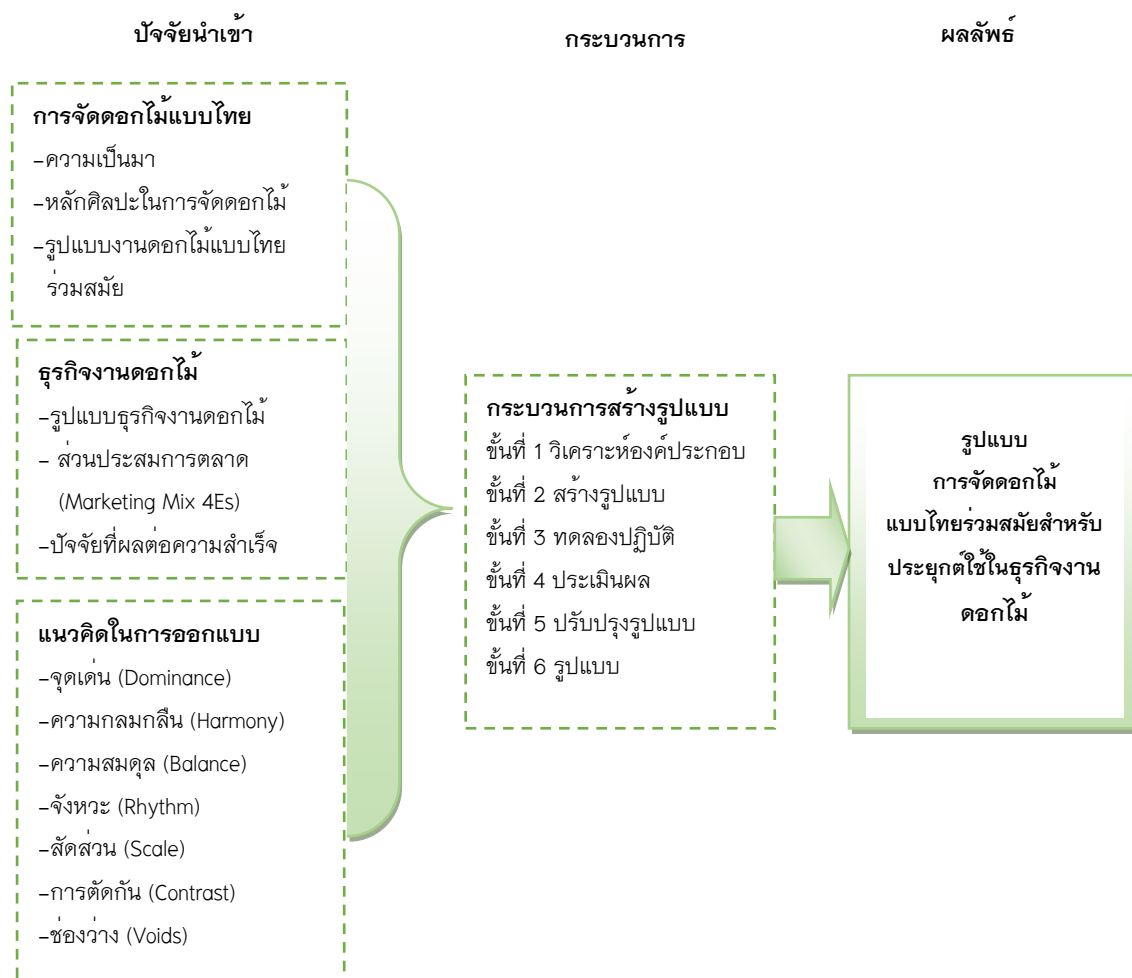
จากภาพที่ 2 การเปลี่ยนแนวคิดของส่วนประสมการตลาด โดยผู้ที่สร้างทฤษฎีจาก McCarthy (1960) ที่ได้คิดส่วนประสมการตลาด 4Ps ต่อมา Lauterborn (1990) ได้คิดส่วนประสมการตลาด 4Cs และ Fetherstonhaugh (2018) ได้คิดส่วนประสมการตลาด 4Es เพื่อให้เข้ากับยุค 4.0 ในปัจจุบัน ดังนั้น การจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ จึงประยุกต์ใช้แนวคิดส่วนประสมการตลาด 4Cs ได้แก่ 1. Customer 2. Convenience 3. Communicate 4. Cost ในการสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาารูปแบบ

รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนแบบเป็นแผนภูมิ หรือรูปแบบสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิดเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวอย่างประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม (Good, 1973) รูปแบบสามารถอธิบายลักษณะของการดำเนินการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และความเชื่อต่าง ๆ โดยมีความครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ และได้รับการยอมรับหรือพิสูจน์ทดสอบถึงประสิทธิภาพมาแล้วโดยประกอบด้วย กระบวนการ หรือขั้นตอนสำคัญ ที่สามารถช่วยให้เป็นไปตามทฤษฎีหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือสามารถใช้เป็นแบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ลักษณะและข้อกำหนดของรูปแบบมีการกำหนดองค์ประกอบที่ชัดเจน จัดองค์ประกอบของระบบให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของงานวิจัยที่ต้องการ โดยการใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเป็นตัวป้อนกระบวนการ กลไกควบคุมผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับที่มีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบนั้นให้เป็นไปตามลำดับขั้นที่ช่วยให้ระบบนั้นมีประสิทธิภาพ รูปแบบมี 5 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ 2) รูปแบบเชิงภาษา 3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ 4) รูปแบบเชิงแผนผัง 5) รูปแบบเชิงสาเหตุ โดยรูปแบบต้องประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการ 3) ระบบงานและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน 5) แนวทางการประเมินผลดำเนินงาน 6) คำอธิบายประกอบรูปแบบ 7) เงื่อนไขการนำไปใช้ และ 8) คู่มือการใช้ซึ่งมีหลักการและวิธีการสร้างและพัฒนาารูปแบบ คือ 1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน 2) กำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบ 3) กำหนดแนวทางการนำไปใช้ 4) การประเมินรูปแบบ 5) การพัฒนาและปรับปรุงเมื่อพบข้อบกพร่อง รูปแบบที่สร้างและพัฒนาขึ้นแล้วต้องมีการตรวจสอบรูปแบบ โดยอาจตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงปริมาณ โดยใช้เทคนิคทางสถิติ หรือการตรวจสอบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญว่ามีคุณภาพที่ดีเหมาะสม ในการนำไปใช้ในการดำเนินงานได้จริง (Prommanee et al., 2017) รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ได้นำแนวคิดการสร้างรูปแบบประเภท รูปแบบเชิงแผนผัง โดยใช้แนวทางการประเมินผลดำเนินการ มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร งานวิจัย การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้ประกอบการ สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

พื้นที่วิจัยคือกรุงเทพมหานคร ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ กันยายน 2563-กันยายน 2566 โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษางานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

กลุ่มประชากร

ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านงานดอกไม้สดแบบไทย จำนวน 3 ท่าน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

กลุ่มประชากร

1. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านงานดอกไม้สดแบบไทยจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน

2. คณะกรรมการประเมินคุณภาพมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ และตัวแทนอนุกรรมการแข่งขันฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาธุรกิจจัดดอกไม้ โดยเลือกจากประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน

3. นักวิชาการ กลุ่มอาจารย์คหกรรมศาสตร์ที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 3 ปีจำนวน 5 คน

4. ผู้ประกอบการงานดอกไม้ โดยเลือกจากประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษางานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบบสัมภาษณ์ ประเด็นคำถาม

1) ความหมายของการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย 2) มุมมองของรูปแบบการจัดดอกไม้ไทยร่วมสมัย 3) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย 4) วิวัฒนาการของรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย และ 5) แนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การเก็บข้อมูลดำเนินการใน 2 ลักษณะ

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผลงานที่ปรากฏเกี่ยวกับงานดอกไม้สดแบบไทย

2. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เนื่องจากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Technique) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มในการเก็บข้อมูล โดยการฟังและเรียนรู้จากผู้เข้าประชุม เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้เสนอความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ต่อ

กัน เพื่อเป็นการกระตุ้นการเปิดเผยข้อมูลและให้ข้อมูลอย่างละเอียด ลึกซึ้ง กลุ่มเล็กในแง่มุมต่าง ๆ ของประสบการณ์แต่ละคนในกลุ่ม

การหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content of Validity) ของแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยจำนวน 1 คน ด้านธุรกิจงานดอกไม้ จำนวน 1 คน ด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 2 คน และด้านงานวัฒนธรรมไทย จำนวน 1 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ ความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อความ และสำนวนภาษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence :IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลงานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ดำเนินการร่างรูปแบบโดยนำผลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการสร้าง แล้วประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อร่วมวิเคราะห์ร่างรูปแบบ จากนั้น วิพากษ์และยืนยันรูปแบบที่สร้างขึ้นด้วยวิธีการสนทนากลุ่มแล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด หลักการงานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย จากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ลักษณะ รูปแบบ วัสดุที่ใช้ วิธีการทำ โอกาสที่นำไปใช้ ความเชื่อความศรัทธา อิทธิพลการถ่ายทอดภูมิปัญญาการจัดดอกไม้สดแบบไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะของงาน หลักการออกแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นำมาสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ (ฉบับร่าง) แล้วจัดเวทีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิพากษ์และกำหนดยืนยันรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษางานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ส่วนการสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบ

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม โครงการวิจัยเลขที่ PSRU-EC No. : 2023/012

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษางานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย โดย Kaewsaitong and Phinijthanasarn (2021) อธิบายความหมายร่วมสมัยไว้สองประเด็น ในประเด็นแรกมีความเกี่ยวข้องกับการนำผลงานเดิมที่เคยสร้างสรรค์ในอดีตมาทำใหม่ นำมาต่อยอดพัฒนาให้ออกมามีความทันสมัย หรือร่วมสมัยมากกว่าเดิม เพื่อใช้ในงานสมัยนี้ ก็ถือว่ามีความร่วมสมัยแล้ว และประเด็นที่สองพบว่า คำว่าสมัยใหม่ (Modern) และ คำว่าร่วมสมัย (Contemporary) จะมีรูปแบบเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ความร่วมสมัยยังรวมถึงการนำเทคนิคต่าง ๆ มาร่วมใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ส่วนศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ จันทนะพะลิน (Chantanaphalin, 1984, 1999) ศาสตราจารย์ด้านศิลปะประดิษฐ์ มีผลงานหนังสือชุดมรดกไทย เช่น มะลิสัญลักษณ์วันแม่ของไทย การจัดดอกไม้แบบธรรมชาติดอกไม้วาดมราชน เครื่องแขวนไทยดอกไม้สด เป็นต้น ได้ให้แนวคิดว่าการจัดดอกไม้แบบไทยในปัจจุบันมักควบคู่กับการจัดดอกไม้แบบสากล ซึ่งมีการใช้เทคนิคการประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทยด้วยวิธีการร้อย การเย็บ การมัด การถัก เป็นส่วนของงานวัฒนธรรมไทยที่สืบทอดมา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าที่ใช้ความประณีตในการประดิษฐ์ ส่วน Hangsajara (2007) เจ้าของธุรกิจการจัดดอกไม้งานจัดดอกไม้แบรนด์ Flower Décor ประสพการณ์การจัดดอกไม้มายาวนานกว่า 30 ปี (Focus Group, 2023) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ที่มีความเป็นปัจจุบันเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลาตามความปรารถนาของมนุษย์ที่จะนำเสนอเพื่องานสร้างสรรค์หรือธุรกิจ การจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยจึงหมายถึง การจัดดอกไม้ที่ผสมผสานแนวคิดและวัฒนธรรมงานดอกไม้สดแบบไทย สร้างสรรค์รูปแบบที่มีเอกลักษณ์รับรู้ร่วมกัน ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม จากรูปแบบดั้งเดิมผสมผสานกับรูปแบบสมัยใหม่เพื่อเกิดเป็นรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยและยังคงมีรูปแบบเอกลักษณ์แบบไทยผสมผสานรวมอยู่ด้วย ซึ่งในมุมมองของธุรกิจการผสมผสานงานดอกไม้แบบไทยควรมีประมาณอย่างน้อย ร้อยละ 30 ของการจัดดอกไม้ เพราะการประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทยเป็นงานที่มีต้นทุนสูง อาจทำชิ้นงานนั้นมีราคาที่สูงเกินกว่างบประมาณของลูกค้า

สรุปความหมายการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ในสมัยปัจจุบันนี้มีสิ่งที่เหมือนกันคือความหมายที่ค่อนข้างกว้าง อาจจะถูกมองของนักจัดดอกไม้ นักวิชาการด้านงานดอกไม้แต่ละท่านพอสรุปได้ว่าการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเกิดขึ้นในยุคสมัยปัจจุบัน ของเวลานั้นจะสะท้อน และบอกเล่าเชื่อมโยงในแง่ของเรื่องราวและวิธีการประดิษฐ์ในความเป็นปัจจุบันตามกระแสสังคม วัฒนธรรม และสถานะเศรษฐกิจทำให้ชิ้นงานที่เกิดขึ้นจะมีความเป็นศิลปะสมัยใหม่ ในส่วนที่ต่างกันคือชิ้นงานที่ถูกสร้างมานั้นเป็นผลงานสร้างใหม่ต่อยอดหรือพัฒนาผลงานที่ถูกสร้างขึ้นในอดีตได้ การจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยจุดสำคัญในการจัดคือ มีเรื่องขององค์ประกอบทางศิลปะมาผสมผสานแต่อาจจะไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบหรือกระบวนการประดิษฐ์แบบเดิม เพียงแต่ต้องเชื่อมโยงกับโอกาสที่

นำไปใช้ให้เกิดความเหมาะสมในสังคมยุคปัจจุบัน ในเรื่องของต้นทุนในการผลิตชิ้นงาน เช่น การลดขั้นตอนหรือวิธีการที่ง่ายกว่าเดิม

มุมมองของรูปแบบการจัดดอกไม้ไทยร่วมสมัย

ในสมัยปัจจุบันมีการนำรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยมาใช้ในการผสมผสานการจัด เพื่อสร้างความร่วมสมัยโดยการคำนึงถึง ชนิดของดอกไม้ วัสดุตกแต่ง โอกาสที่ใช้ สถานการณ์หรือความนิยมในปัจจุบันและที่สำคัญคือเรื่องของงบประมาณที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกรูปแบบชนิดดอกไม้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบโดยการใช้สื่อ (Media) ในการนำเสนอผลงาน ในการตัดสินใจของลูกค้าจากอดีตจนถึงปัจจุบันการจัดดอกไม้แบบไทยกำลังจะไปสู่อนาคต มีการเปลี่ยนแปลงไปมากทุกรูปแบบถูกพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากหลายปัจจัย เช่น ความหลากหลายของดอกไม้วัสดุ โอกาสที่นำไปใช้ตามสถานการณ์ภาวะทางสังคม และแนวคิดของศิลปินนักจัดดอกไม้ ผู้สร้างสรรค์ผลงานทุกคนล้วนมีแนวคิด มุมมอง โอกาส และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นนักจัดดอกไม้เมื่อออกแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย มักขึ้นอยู่กับสไตล์ของนักจัดดอกไม้ วัตถุประสงค์ในการจัด และความต้องการของลูกค้าหรือผู้เสพด้วยว่าสถานการณ์ขณะนั้นนิยมอะไร ส่วนเรื่องของงบประมาณก็มีผลต่อการออกแบบ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้มีผลต่อรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยทั้งสิ้น (Focus Group, 2023) รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยมีความหลากหลายมากและคาดว่าจะมีความหลากหลายมากกว่านี้ คิดว่าสำหรับคนที่รู้จักงานประเภทนี้อยู่แล้ว ชอบและสนใจเป็นทุนเดิมก็จะมีการพัฒนาแบบใหม่ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการค้นคว้าค้นหาไปกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้หลายมิติ มันเป็นความชอบที่มีความสุขในการออกแบบ และมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบจัดดอกไม้แบบไทยได้เห็นงานที่มีการลดข้อจำกัด หรือแก้ปัญหาข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน แต่ในส่วนของภาพใหญ่ หรือผลงานสำเร็จคือ ชิ้นงานที่เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า หรือสถานการณ์ปัจจุบันรวมถึงสภาพเศรษฐกิจที่มีผลต่อผลงานสำเร็จ (In-Depth Interview, 2023)

สรุปมุมมองการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย นักวิชาการและผู้ประกอบการ ได้ให้ข้อคิดเห็นร่วมกันว่าการสร้างสรรค์รูปแบบจัดดอกไม้แบบไทย ร่วมสมัยอาจใช้ความเรียบง่ายแบบไทยดั้งเดิมหรือการผสมผสานข้ามวัฒนธรรมเพราะยุคสมัยที่มีการสื่อสารได้ทั่วโลกและสามารถเชื่อมโยงผสมผสานข้ามวัฒนธรรมมากขึ้นแต่ควรอยู่บนพื้นฐานหรือรากเหง้าของวัฒนธรรมเดิมโดยไม่ทำลายคุณค่ามัน ดังนั้น การใช้ดอกไม้ที่คนไทย ถือเป็นดอกไม้สำหรับสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควรนำไปใช้ให้เหมาะสม

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วทุกมิติ การผสมผสานด้านการรับรู้ ด้านแนวคิด ด้านรูปแบบ และด้านรสนิยม ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเพื่อประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้มีแนวทางการปรับเปลี่ยนได้สองแนวทางคือ 1) การปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์การประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทย 2) การปรับเปลี่ยนรูปแบบและการใช้งานใหม่

ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมร่วมสมัย (Saeng-iam, 2016) งานดอกไม้สดแบบไทยร่วมสมัยก็มีส่วนความเป็นศิลปะและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม การเปลี่ยนแปลงรูปแบบงานดอกไม้ตามรูปแบบงานประเพณี การเปลี่ยนแปลงรูปแบบเชิงธุรกิจ ด้วยมีวัสดุที่แปลกใหม่หลากหลายมากขึ้นรวมถึงกรรมวิธีการประดิษฐ์ที่มีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานธุรกิจ รวมถึงค่านิยมในการใช้ดอกไม้ในปัจจุบัน ผลกระทบด้านวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนผ่าน ของวัฒนธรรมครั้งใหญ่แต่เดิมนั้นระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมแห่งยุคใหม่จะมีทัศนะที่มองคนแบบแรงงานแต่สำหรับสังคมยุคหลังสมัยใหม่จะมีวิธีการสร้างอัตลักษณ์ของคนที่หลากหลายว่ามีลักษณะเป็นลูกผสม (Hybrid) แบบฉบับที่เคยมีมาเปรียบเสมือนงานดอกไม้ไทยสมัยใหม่นี้ มีการเปลี่ยนแปลงแบบลูกผสม (Hybrid) มีการสร้างปฏิบัติการทางวัฒนธรรมแบบใหม่ (New Cultural Practice) และบรรทัดฐานเชิงสุนทรีย์แบบใหม่ ๆ ขึ้นมา หรือทำให้เกิดสิ่งใหม่ (Newness) (Kaewthep & Hinwiman, 2008) ดังเช่น รูปแบบพวงหรีด ของร้านช่อมาลี (C_hormalee) มีการสร้างอัตลักษณ์แบบลูกผสมระหว่างการจัดดอกไม้แบบสากล และประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่มีความแปลกตาไปจากรูปแบบดอกไม้แบบไทยดั้งเดิมแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่าของงานดอกไม้แบบไทยทำให้ถูกใจกับลูกค้าที่ต้องการความแปลกใหม่ของรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย

วิวัฒนาการของรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย

วิวัฒนาการของการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ก้าวไปพร้อมกับความเจริญและวิวัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ วิวัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระบบสังคมเศรษฐกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่นเดียวกัน และอิทธิพลจากการเคลื่อนไหวของธุรกิจงานดอกไม้ซึ่งเป็นสากลมากขึ้น และยังมีแนวคิดที่เป็นอิสระไม่มีความผูกพันกับสิ่งใดนักจัดดอกไม้มีโอกาสได้แสดงแนวคิดสร้าง ประยุกต์ ในแนวใหม่มีการทดลองเทคนิค วิธีการที่เหมาะสมกับแนวคิดของแต่ละบุคคล บางกรณีอาจมีเค้าโครงของแนวคิดการจัดดอกไม้แบบไทยดั้งเดิมมาประยุกต์รูปแบบให้เข้ากับสมัยนิยมกับการวิวัฒนาการไทยร่วมสมัย เช่น การจัดดอกไม้แบบไทยผสมผสานการจัดดอกไม้แบบสากล การจัดดอกไม้แบบไทยมีวิวัฒนาการเมื่อพิจารณาช่วงระยะเวลาของการสร้างสรรค์ผลงานเริ่มตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่นการประยุกต์วิธีการประดิษฐ์ลักษณะการประยุกต์ไม่จำกัดกรรมวิธีและเทคนิค ที่มีการแสดงผลงานสร้างสรรค์ และการแข่งขันการจัดดอกไม้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เจ้าของร้าน C_hormalee (2023, In-depth Interview) ได้ให้ข้อคิดถึงการวิวัฒนาการการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ต้องคิดถึงวัสดุในการทำงานที่มีความแปลกตา เพื่อเป็นภาพจำใหม่ เช่นการเลือกดอกไม้ที่มีในประเทศ หรือดอกไม้พื้นถิ่น เพื่อส่งเสริมการตลาด และยังเป็น การชูประสิทธิภาพนั้น ให้เต็มศักยภาพมากที่สุด (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยของร้าน C_hormalee

แนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย

การอนุรักษ์และสืบทอดให้ดำรงอยู่ต่อไปโดยการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของแบบแผนของความคิด ความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตนเองไว้นั้นเป็นกระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรมนั้น จะประกอบด้วยแนวคิด รูปแบบ เนื้อหาและวิธีการ การอนุรักษ์มีนัยยะ หมายถึงการช่วยกันดูแลรักษาปกป้องสงวนรักษา และบูรณะหรือประยุกต์การประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทยให้คงคุณค่าไว้ในทุกมิติในกระบวนการอนุรักษ์ และสืบสานก็ขึ้นอยู่กับระดับสถานการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงสู่การหาวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือหลายวิธีร่วมกันเพื่อให้งานแบบไทยคงอยู่และนำกลับมาใช้ประโยชน์อย่างไรก็ตามเหตุผลที่ควรมีการอนุรักษ์ (Atawongsa, 2017)

อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาพร้อมไปกับการอนุรักษ์ ว่าการจะจัดงานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยต้องคิดถึงโจทย์ที่ลูกค้าให้ แล้วตั้งข้อสงสัยในงานที่จะทำ หาคำตอบหรือข้อมูลที่สงสัยเกี่ยวกับงานที่เราจะทำ เมื่อได้แล้วนำมาคิดและออกแบบให้อยู่ในกรอบของงาน และที่สำคัญไม่ผิดไปจากวัฒนธรรมประเพณีที่มีมา แล้วนำหลักการทางศิลปะ เข้ามาช่วยออกแบบ แต่งเติม ภายใต้งานแนวคิด ทรงไว้ซึ่งคุณค่าและความงาม (Focus Group, 2023)

วัตถุประสงค์ที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ หรือเรียกว่า 4C-FLORIST Model มี 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า (Customer Segment) 2) แนวคิดในการออกแบบ (Conceptual Design) 3) ความสะดวกในการเลือกซื้อ (Convenience to Buy) 4) ผลลัพธ์การให้บริการสินค้า (Consequences) 5) หลักการจัดดอกไม้ (Flower Arranging) 6) องค์ความรู้ (Learning) 7) โอกาสที่ใช้ (Opportunity) 8) การปรับเปลี่ยนรูปแบบ (Reform) 9) การสร้างอัตลักษณ์ (Identity) 10) มาตรฐาน (Standardization) และ 11) ทันท่วงที (Timeliness)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยจากการสืบค้นและสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบันรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยมีปัจจัยมากมายที่ส่งผลต่อแนวคิด ทศนคติ รูปแบบ การสร้างงาน และมุมมองที่มีผลต่องานดอกไม้แบบไทย สิ่งที่สำคัญคือเรื่ององค์ประกอบในการจัดดอกไม้ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งที่ใช้ตกแต่ง ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาต่อยอดรูปแบบจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย โดยการใช้รูปแบบ และแนวคิดจากรูปแบบไทยดั้งเดิมในอดีตมาผสมผสานกับแนวคิดมุมมองในสถานการณ์ในปัจจุบัน มีการสร้างอัตลักษณ์ที่หลากหลายลักษณะเป็นรูปผสม (Hybrid) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kaewsaitong and Phinijthanasarn (2021) กล่าวว่ามุมมองต่องานนาฏศิลป์ร่วมสมัยในสังคมไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันในแต่ละช่วงเวลาของการทำงาน หรือการอยู่ในวงการร่วมสมัยของศิลปิน และนักวิชาการแต่ละท่านมีปัจจัยมากมายที่ส่งผลต่อแนวคิด ทศนคติ รูปแบบ การสร้างงานและมุมมองที่มีต่อผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย

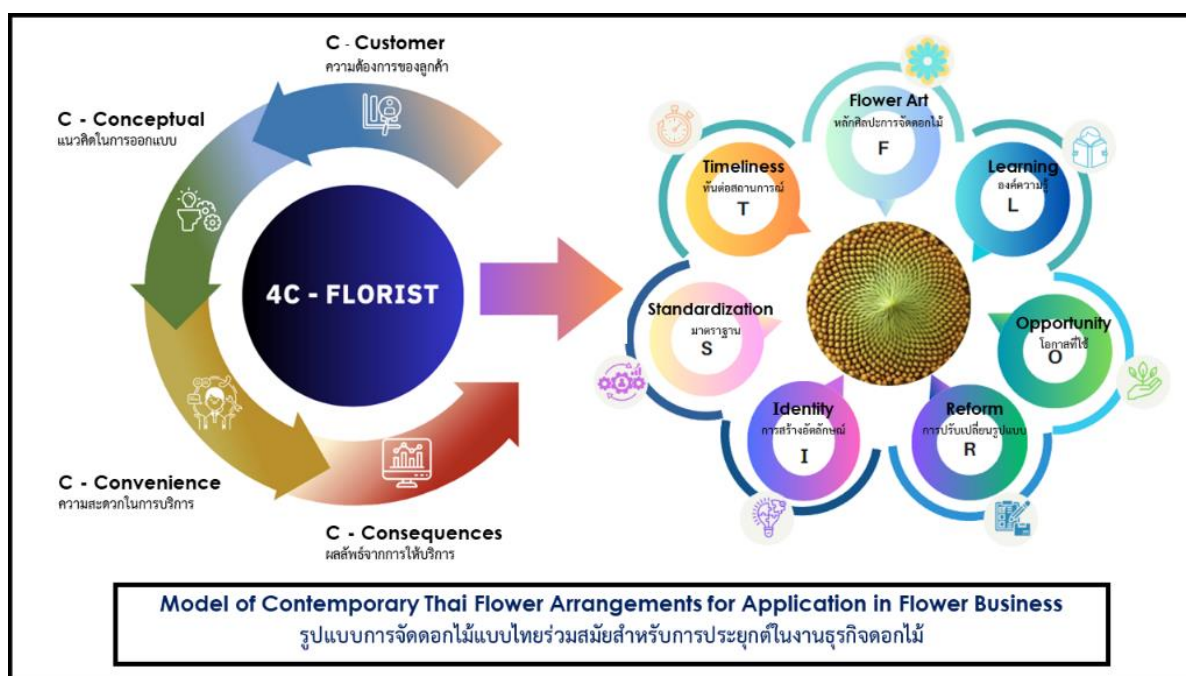
ส่วน Phatkulphisal (2017) กล่าวว่า การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในแนวคิดเบื้องต้น เป็องหลัง การออกแบบรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับแนวคิดและรูปแบบที่ต้องการนำเสนอความคิดที่มีมุ่งหมายเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ อาจจะเป็นความคิดต้นแบบ หรือเป็นความคิดที่พัฒนามาจากความคิดเดิม ความคิดเหล่านั้นเกิดขึ้นได้จากแรงกระตุ้นบริบทรอบตัว สภาพแวดล้อมและองค์ความรู้ที่มีสามารถนำไปสู่การสร้างสิ่งที่ใช้ประโยชน์ได้ดีกว่า หรือการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมผสมผสานเข้ากับองค์ความรู้ด้านอื่นเพื่อให้ได้ความคิดที่พัฒนาก้าวหน้าไปจากเดิม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเพื่อประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้หรือเรียกว่า 4C-FLORIST Model เปรียบเสมือนแผนผังความคิดขององค์ประกอบ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย เพื่อใช้ในธุรกิจงานดอกไม้สอดคล้องกับการศึกษาของ Prommanee et al. (2017) การสร้างหรือการพัฒนา รูปแบบจาก หลักปรัชญาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และความเชื่อ เพื่อแสดงถึงโครงสร้างทางความคิด หรือองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง วัดและตรวจสอบได้จากโมเดล 4C-FLORIST ที่วิเคราะห์รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเพื่อประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชาติ โดยการสื่อสารและนำเสนองานดอกไม้แบบไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน มาประยุกต์ต่อยอดความเป็นไทย โดยใช้หลักการทางธุรกิจมาร่วมในการกำหนดรูปแบบ ให้ทันต่อยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมที่ได้วิเคราะห์กรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการสร้างสรรค์โดยใช้ทุนวัฒนธรรม และส่วนในประเด็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ

เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่คือ รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ หรือเรียกว่า **4C-FLORIST Model** ประกอบด้วย 4C เปรียบเสมือนเครื่องมือในการประเมินด้านธุรกิจงานดอกไม้ ซึ่ง 4C ได้แก่ ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า (Customer Segment) 2) แนวคิดในการออกแบบ (Conceptual Design) 3) ความสะดวกในการเลือกซื้อ (Convenience to Buy) 4) ผลลัพธ์การให้บริการสินค้า (Consequences) เป็นองค์ประกอบ ส่วน **FLORIST** เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย ได้แก่ 5) หลักการจัดดอกไม้ (Flower Arranging) 6) องค์ความรู้ (Learning) 7) โอกาสที่ใช้ (Opportunity) 8) การปรับเปลี่ยนรูปแบบ (Reform) 9) การสร้างอัตลักษณ์ (Identity) 10) มาตรฐาน (Standardization) 11) ทันท่วงทีสถานการณ์ (Timeliness) สามารถแสดงความเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าการจัดดอกไม้แบบไทยในปัจจุบัน มักควบคู่กับการจัดดอกไม้แบบสากล ซึ่งมีการใช้เทคนิคการประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทยด้วยวิธี การร้อย การเย็บ การมัด การถัก ผสมผสานกับรูปแบบสมัยใหม่ เพื่อเกิดเป็นรูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย รูปแบบการจัดอาจใช้ความเรียบง่ายแบบไทยดั้งเดิม เพื่อเป็นการลดต้นทุน มีอัตลักษณ์แบบลูกผสมที่มีความแปลกตาไปจากรูปแบบดอกไม้แบบไทยดั้งเดิม วัสดุมีความแปลกตาเพื่อเป็นภาพจำแต่ยังคงไว้ซึ่ง คุณค่าของงานดอกไม้แบบไทยในทุกมิติ โดยใช้ความเชื่อมโยง 4C-FLORIST Model เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า งานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยที่มีความประณีตคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นไทย มีการนำมาปรับใช้ทั้งรูปแบบ การประดิษฐ์ ชนิดดอกไม้ ทันต่อกระแสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ โดยการประยุกต์หรือการผสมผสานระหว่าง ศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เกิดขึ้น แล้วนำหลักการทางศิลปะ ช่วยออกแบบ แต่งเติม ภายใต้แนวคิด ทรงไว้ซึ่งคุณค่าและความงามเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้านประโยชน์การใช้สอย และความงาม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา ที่มีการเรียนการสอนทางด้านมนุษยศาสตร์ ควรส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชา ศิลปะการจัดดอกไม้แบบไทย การร้อยมาลัย และงานดอกไม้สด เพื่อเป็นพื้นฐานงานดอกไม้แบบไทยที่สามารถนำไปประยุกต์ต่อยอดเป็นธุรกิจได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ทำให้ได้รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยที่มีองค์ประกอบสำคัญในการเชื่อมโยงกับงานธุรกิจงานดอกไม้ โดยสังเคราะห์เป็น 4C-FLORIST Model ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือเชิงกระบวนการสำเร็จรูปที่พร้อมใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สาขาศูนย์การจัดดอกไม้ ควรนำไปประยุกต์กับเกณฑ์การวัดมาตรฐานฝีมือแรงงานของช่างจัดดอกไม้ และ เกณฑ์การประเมินสมรรถนะ คุณวุฒิวิชาชีพธุรกิจจัดดอกไม้ ช่างจัดดอกไม้แบบสากล และ ช่างจัดดอกไม้แบบไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยสำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ ทำให้ได้รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยที่มีองค์ประกอบสำคัญในการเชื่อมโยงกับงานธุรกิจงานดอกไม้ โดยสังเคราะห์เป็น 4C-FLORIST Model ที่สำคัญ คือ 4C-FLORIST Model สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจงานดอกไม้ที่เป็นอาชีพอิสระ สามารถสร้างรายได้ให้กับนักจัดดอกไม้ได้ทุกยุคทุกสมัย โดยควรให้ความสำคัญกับมาตรฐานงานดอกไม้ ร่วมกับสถาบัน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาอาชีพนักจัดดอกไม้ไทยสู่สากล สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดดอกไม้แบบสากล ตามเกณฑ์มาตรฐานการแข่งขันฝีมือแรงงานแห่งชาติ (World Skills Thailand) และระดับนานาชาติ(WorldSkills Competition) เพื่อสร้างเยาวชนไทยให้มีทักษะการจัดดอกไม้ในระดับสากล

References

- Atawongsa, S. (2017). Cultural Inheritance “Saomai” Dance and Guidelines for Development to be as a Social Marketing Product. *Journal of the Association of Researchers*, 22(1), 137–149.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/242877>
- Bunnag, T. (2017). *Practices in Artistry of Thai Floral Garland: Case Study of Women's College in the Court*[Master's Thesis, Silpakorn University].
- Chantanaphalin, M. (1984). *Thai Traditional Fresh Floral Mobiles*. Thai Heritage Book.
- Chantanaphalin, M. (1999). *Natural Flower Arrangement, on the Auspicious Occasion of His Majesty the King's Birthday. His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great's 2nd Birthday*. Thai Heritage Book.
- Charoenphong, S. (1994). *Evolution Of Arts and Crafts in Thai Society During the Rattanakosin Period: Pottery, Basketry, Artificial Flowers*. Chulalongkorn University.
- Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture. (2016). *Culture, Lifestyle and Wisdom*.
https://www.culture.go.th/culture_th/article_attach/publication.pdf
- Fetherstonhaugh, B. (2018). *The 4PS are Out, the 4ES are In*.
<https://davidpaulcarter.com/wp-content/uploads/2018/08/four-es-of-marketing.pdf>
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Hangsajara, P. (2007). *The Flower Gallery*. Amarin Book Center.

- Kaewsaitong, N., & Phinijthanasarn, N. (2021). Perspective on Contemporary Dance in Thai Society during 2007 – 2019. *The Fine & Applied Arts Journal*, 14(1), 1–21.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/250490>
- Kaewthep, K., & Hinwiman, S. (2008). *The Flow of Political Economic Theorist and Educational Communication*. Chulalongkorn University Book Center.
- Lauterborn, B. (1990). New Marketing Litany: Four P's Passe: C Words Take Over. *Advertising Age*, 41, 26.
- McCarthy, E. J. (1960). *Basic Marketing: A Managerial Approach*. Richard D. Irwin.
- Phatkulphisal, T. (2017), The Creation of Thai Contemporary Dance in The Concept of Front and Back. *Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University*, 21(1), 158–165.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/98554>
- Poteet, J. (2017, Aug 4). *The Next Evolution of Marketing Mix: Growing Our Company in the Me Generation*. MEDIUM. <https://medium.com/tradecraft-traction/the-next-evolution-of-marketing-mix-growing-our-company-in-the-me-generation-d3e98779a21d>
- Prommanee, P., Iamsa-at, S., & Krasang, P. (2017). Guideline to Construction and Development Model for Public Health Operations for Public Health Officer. *APHEIT Journal*, 6(2), 128–135. https://www.journals.apheit.org/journal/science-july-2560/13_04_guidline_proof2_formatted.pdf
- Saeng-iam, K. (2016). The Effective of Contemporary Cultural for Changing in Product Designs of Local Woven Art and Handicrafts. *The Fine & Applied Arts Journal*, 11(1), 1–12.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/233720>
- Thongcharoenbua-ngam, B. (2014). *Fresh Flower Technical Work*. The Report on the Heritage Registration National Cultural Intelligence Announcement, Ministry of Culture.
- Uesunthornwattana, I. (2018). *Marketing Mix 4Es And Motivation Affecting the Decisions of Thai Tourists Traveling in The Bangkok Metropolitan Area*[Master's thesis, Srinakharinwirot University]. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/414>